

॥ ८१ ॥ इत्यारण्यकेप० नै० भा० द्विसप्तत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २७२ ॥ ॥ ४३ ॥ एवमिति ॥ ११ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ईदृशोभावः परेणहरणं ॥ ७ ॥

जयद्रथोपिमंदात्मास्वमेवभवन्नययौ ॥ पांडवाश्चवनेतस्मिन्यवसन्काम्यकेतया ॥ ८१ ॥ इति श्रीमहाभारते आरण्यकेपर्वणि जयद्रथविमोक्षणपर्वणि द्विसप्तत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २७२ ॥ ॥ ४३ ॥ समाप्तं च जयद्रथविमोक्षणपर्वं ॥ अथ रामोपाख्यानपर्वं ॥ जनमेजय उवाच एवं हतायां कृष्णायां प्राप्य क्लेशमनुत्तमं ॥ अत ऊर्ध्वं न रव्याघ्राः किमकुर्वत पांडवाः ॥ १ ॥ वैशंपायन उवाच एवं कृष्णामोक्षयित्वा विनिर्जित्य जयद्रथं ॥ आसांच क्रेमुनिगणैर्धर्मराजो युधिष्ठिरः ॥ २ ॥ तेषां मध्ये मर्षीणां शृण्वतामनुशोचतां ॥ मार्कण्डेयमिदं वाक्यमब्रवीत्पांडुनंदनः ॥ ३ ॥ युधिष्ठिर उवाच भगवन् देवर्षीणां त्वं ख्यातो भूत भविष्य वित् ॥ संशयं परिपृच्छामि च्छिधिमेतद्ददिसंस्थितं ॥ ४ ॥ द्रुपदस्य सुता ह्येषा वेदिमध्यात्समुत्थिता ॥ अयोनिजामहाभागाल्लुषापांडोर्महात्मनः ॥ ५ ॥ मन्ये कालश्च भगवान् दैवं च विधिनिर्मितं ॥ भवितव्यं च भूतानां यस्य नास्ति व्यतिक्रमः ॥ ६ ॥ इमां हि पत्नीमस्माकं धर्मज्ञां धर्मचारिणीं ॥ संसृशेदीदृशोभावः शुचिं सै न्यमिवानृतं ॥ ७ ॥ न हि पापं कृतं किंचित्कर्मवानिदितं क्वचित् ॥ द्रौपद्या ब्राह्मणेष्वेव धर्मः सुचरितो महान् ॥ ८ ॥ तां जहार बलाद्राजामुदबुद्धिर्जयद्रथः ॥ तस्याः संहरणात्पापः शिरसः केशपातनं ॥ ९ ॥ पराजयं च संग्रामे सहयः समाप्तवान् ॥ प्रत्याहता तथास्माभिर्हत्वा तत्संधवंबलं ॥ १० ॥ तद्द्वारहरणं प्राप्तमस्माभिरवितर्कितं ॥ दुःखश्चायं वनेवासो मृगयायां च जीविका ॥ ११ ॥ हिंसा च मृगजातीनां वनौकोभिर्वनौकसां ॥ ज्ञातिभिर्विप्रवासश्च मिथ्याव्यवसितैरियं ॥ १२ ॥ अस्ति नूनं मया कश्चिदल्पभाग्यतरो नरः ॥ भवता दृष्टपूर्वावाश्रुतपूर्वोपि वा भवेत् ॥ १३ ॥ इति श्रीमहाभारते आरण्यकेपर्वणि रामोपाख्यानप० युधिष्ठिरश्चेत्रिसप्तत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २७३ ॥ ॥ ४३ ॥ मार्कण्डेय उवाच प्राप्तमप्रतिमं दुःखं रामेण भरतर्षभ ॥ रक्षसाजानकी तस्य हता भार्या बलीयसा ॥ १ ॥ आश्रमाद्राक्षसेन्द्ररावणे न दुरात्मना ॥ मायामास्थाय तरसा हत्वा गृध्रजटायुषं ॥ २ ॥ प्रत्याजहार तां रामः सुग्रीवबलमाश्रितः ॥ बल्व्वासेतुं समुद्रस्य दग्ध्वालंकां शितैः शरैः ॥ ३ ॥ युधिष्ठिर उवाच कस्मिन् रामः कुले जातः किं वीर्यः किं पराक्रमः ॥ रावणः कस्य पुत्रो वा किं वैरं तस्य ते न ह ॥ ४ ॥ एतन्मे भगवन् सर्वं सम्यगाख्यातुमर्हसि ॥ श्रोतुमिच्छामि चरितं रामस्याक्लिष्टकर्मणः ॥ ५ ॥

तापसवेषधरैः इयं हि सा क्रियत इति शेषः ॥ १२ ॥ मया सप्तम इति शेषः ॥ १३ ॥ इत्यारण्य० नै० भा० त्रिसप्तत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २७३ ॥ ॥ ४३ ॥ प्राप्तमिति ॥ ११ ॥ मायां संन्यासिवेषं ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ॥ ८१ ॥ १० ॥ ११ ॥ मिथ्याव्यवसितैः दृष्टा